

Перейменування

ЧОМУ НЕ МІСТО КРОПИВНИЦЬКИЙ? МАРКО КРОПИВНИЦЬКИЙ – КРОПИВА – МИХАЙЛО ПОПЛАВСЬКИЙ

Кропива ти моя, кропива,
Знай, що вдячний тобі я повік.
Ох, трава ти моя, трин-трава,
Не косив я тебе цілий рік.

З пісні Михайла Поплавського

Як вам такий асоціативний ланцюжок? Як на мене, то виглядає він доволі логічно й актуально, а надто сьогодні, коли мова йде про перейменування нашого міста Кіровограда на Кропивницький. Адже після назви Інгульськ, категорично не сприйнятої мешканцями міста, Український інститут національної пам'яті, напевне, спробує нам нав'язати це ім'я. Аргументи «за» відомі: Марко Лукич Кропивницький – «батько» українського професійного театру, який народився у 1882 році в нашому Єлисаветграді постановкою п'єси «Наталка Полтавка» із Заньковецькою в головній ролі, а ще талановитий драматург, актор, режисер, композитор, громадський діяч. Одним словом, постать видатна в нашій історії.

Та давайте будемо відверті: за всієї поваги до фундатора національного театру

все ж Марко Лукич не є найвидатнішим, та ще й всесвітньо відомим уродженцем нашого краю. Зарубіжних туристів навряд чи вдасться заманити до міста Кропивницького. Кропивницький – не Шекспір, не Мольєр (хоча його інколи й називають то «українським Мольєром», то «українським Шекспіром»), що, попри всю ефектність такого порівняння, є свідченням вторинності), не Гете, не Ібсен, не Чехов і цей перелік

драматургів світового значення можна продовжувати й продовжувати. Та й виявити, якими мовами народів світу перекладалися твори Марка Лукича, крім звісно російської, мені не вдалося. А, отже, він дійсно – геній, але національного масштабу.

До речі, а як вам така назва – місто Винниченківськ? Володимир Кириллович дійсно, як прозаїк та особливо як драматург, постать європейського масштабу. Його п'єси перекладалися на інші мови й ставилися в Європі, їх і в наш час цікаво читати. Чому вони сьогодні не йдуть в українських театрах – загадка. І тут я згадав, що в Україні вже є місто

Вінниця...

Отже, залишається Марко Лукич Кропивницький? Але тут виникає ще одне питання, а хіба на батьківщині Кропивницький не увічнений достатньо? На його честь перейменовано село Бежбайраки, в якому він народився; його ім'я носить театр корифеїв у Кіровограді, споруджено пам'ятник, названо вулицю та створено меморіальний музей

Марка Кропивницького в обласному театрі й т.ін. А коли з'явиться ще й місто Кропивницький, то це явний перебір. Смішно буде читати про те, що у місті Кропивницькому Марко Кропивницький в приміщенні Зимового театру заснував український професійний театр («театр корифеїв»), який тепер носить його ім'я.

До речі, а чому не запропонована назва Марко-Кропивницьк (за аналогією з Івано-Франківськом)? Адже прізвище Кропивницький досить поширене як в Україні, так і в Росії і, крім Марка Лукича, є й інші видатні носії цього прізвища. На мій погляд, назвавши місто просто Кропивницьким, ми увічноємо передусім прізвище, а не конкретну особистість Марка Лукича.

До речі, щодо вшанування корифеїв українського театру тривалий час була популярною ідея спорудити їм (Кропивницькому, Садовському, Саксаганському, Садовській-Барілотті та Заньковецькій) пам'ятник на центральній площі міста (замість Кірова). Втілена в життя вона так і не була і вже не буде – нині це площа Героїв Майдану. Можливо монумент з'явиться на іншому місці: кращого, ніж площа перед театром, годі й шукати.

Так само тривалий час місцеві патріоти за підтримки української діаспори пропонували перейменувати Кіровоград на Тобілевичі. Славетна родина, що й казати, але на заваді стало те, що в історію її представники увійшли не як Тобілевичі, а під псевдонімами Іван Карпенко-Карий, Микола Садовський, Панас Саксаганський, Марія Садовська-Барілотті.

Та давайте повернемося до Кропивницького, а точніше до деяких застережень щодо цієї назви. Прізвище Марка Лукича походить від назви рослини кропива, яка має неоднозначну репутацію в українському фольклорі та міфології. Приміром, відомий фольклорист Валерій Войтович у своїй фундаментальній праці «Українська міфологія» відзначає: «Кропива (жалива, жаркуха, жижкуха, джигушка, жигавка, покрива, коприва) – у народній культурі відіграє роль оберегу, а також наділена лихою силою, співвідноситься з «чужим» світом; заразом є символом родючості. Про неї кажуть: «Якби на кропиву не мороз, вона б усіх людей пожалила». З кропивою порівнюють злу свекруху. Як і в будяку (чортополосі), у кропиві любить ховатися нечиста сила. У деяких місцевостях для викликання дощу сікли кропиву. В інших місцевостях вважали, що її посіяно сатаною («диявольська рослина»), і за те кропиву прокляв Бог...».

Хоча безумовно кропива – рослина корисна і, як лікувальна трава, широко використовується у науковій та особливо народній медицині. З наших сучасників кропиву найбільше прославив (чи скомпрометував?) «співаючий ректор» Михайло Поплавський піснею «Кропива» та фірмовою сімейною горілкою, яку він запатентував у 2007 році: горілка «Кропива» (номер патенту: 28803), горілка особлива «Кропива на краплях роси» (номер патенту: 28804), настоянка гірка «Кропива. Мамина настоянка» (номер патенту: 28802), настоянка гірка «Чарочка від Михайла Поплавського на кропиві» (номер патенту: 28806). І тут виникають небажані асоціації з прізвищем корифея. Подібно до того, як шанувальники чаю улюблений напій величають «Чайковським», так і любителі оковитої горілки Поплавського називають «Кропивницьким».

Чим закінчиться епопея з перейменуванням Кіровограда? Впевнений, воскресінням Єлисаветграда! Місто, навіть коли воно отримає сьогодні іншу назву, її просто не прийме.

Позаяк всі вони – і Марко Кропивницький, і Володимир Виниченко, і Євген Маланюк, і ще сотні видатних українців – елисаветградського походження.

Це станеться тоді, коли закінчиться війна, коли вляжуться політичні пристрасті, коли будуть розвінчані «страшилки» про Новоросію та Єлисаветград у її складі, вигадані елисаветофобами. Адже проект «Новоросія», про що розповів колишній радник президента Росії Андрій Ілларіонов, передбачав входження до неї 11 областей України (Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька, Донецька, Луганська, Харківська, Дніпропетровська, Чернігівська, Сумська та Київська області з Києвом включно). Але Кіровоградської серед них не було!

